Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

HISTORIEJAKTEN

Lärarmaterial för årskurs 4–6

Lärarhandledning, arbetsblad och bedömningsstöd till 3D-spelet Historiejakten – en resa genom tusen år av Nordens historia, byggd på kursplanen i historia (Lgr22).

Del 1 Lärarhandledning

Del 2 Arbetsblad

Del 3 Bedömningsstöd

Del 4 Facit

© 2026 Erik T · www.historiejakten.se

Arbetsbladen får kopieras för användning i undervisningen.

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

Innehåll

Lärarhandledning 4

Om Historiejakten 5

Tidstjuven, extraområden och fynd 7

Koppling till kursplanen 8

Förslag på planering 10

Vikingatid och medeltid 13

Stormaktstiden 15

1800-talet 17

Arbetsblad 19

Arbetsblad 1–19 22–54

Bedömningsstöd 56

Betygskriterierna i årskurs 6 57

Enkla, utvecklade och välutvecklade resonemang 59

Exempelsvar på tre nivåer 61

Bedömningsmatris för eleven 65

Klassöversikt 66

Facit 67

Frågorna i spelet 68

Faktafrågorna i arbetsbladen 73

SMAKPROV

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

LÄRARHANDLEDNING

Tidstjuven, extraområden och fynd

Utöver huvuduppdragen finns en röd tråd om källkritik, två extraområden, en samling fynd och tre minispel.

Tidstjuven – källkritik som berättelse

Redan i början varnar Tidsväktaren för **Tidstjuven**, en lila klädd figur som reser genom tiden och ändrar historien. I varje tidsålder sätter han upp tre lila skyltar med lögner. Eleven avslöjar en lögn genom att välja den källa som visar att den är falsk: Gjermundbuhjälmen mot hornhjälmarna, skattelängderna mot påståendet om rättvisa skatter, kyrkböckerna mot påståendet att nästan ingen utvandrade.

I 1800-talet ger Tidstjuven upp och berättar varför han gjorde det: *den som bestämmer hur folk ser på historien får makt*. Där knyts källkritiken ihop med historiebruk. Uppdragen med Tidstjuven räknas till huvuduppdragen och har egna skrivuppgifter. Använd arbetsblad 17.

Gotland och Sápmi – två extraområden

Färjkarlen Holmger vid bryggan (⛵) seglar eleven till två nya områden. Uppdragen där är frivilliga och hindrar inte eleven från att resa vidare i tiden. De passar för den som är klar först, eller som fördjupning för hela klassen.

- **Gotlands silver** (tidsålder 1): Visby, ringmuren, Hansan, en bildsten, Spillingsskatten och sägnen om Valdemar Atterdag 1361. Arbetsblad 18.
- **Kungens makt i Sápmi** (tidsålder 2, öppnas på 1600-talet): samernas trummor, Nasafjälls silvergruva från 1635, kyrkplatsen och skatterna. Uppdraget avslutas med samerna som urfolk. Arbetsblad 19.

Fyndboken

Överallt i världen finns gyllene glitter. Varje fynd är ett föremål med en kort faktatext: en torshammare, Buddhan från Helgö, ett plåtmynt, en husförhörslängd, en emigrantkoffert och mycket mer – 22 fynd totalt. Eleven öppnar boken med **B**. Den som hittar alla fynd i en tidsålder får en titel.

Tre minispel

En blå stjärna (★) visar ett minispel:

- **Rista din runsten** (vid Öpir): eleven skriver sitt namn med den yngre runraden, och stenen står sedan kvar i världen.
- **Bygg regalskeppet** (vid Vasaborgen): välj antal kanondäck, skrov och barlast. Bygger man som Vasa kantrar skeppet.
- **Packa emigrantkistan** (vid bryggan på 1800-talet): välj vad som får plats på 30 kilo.

Vapen i spelet

Hos handelsmannen kan eleven köpa ett svärd, en pilbåge och – först från 1600-talet – en musköt. Det är ett sätt att visa att krutvapen inte fanns på vikingatiden. Rövarna dör inte: de ger upp och springer iväg. Hjälten byter också kläder i varje tidsålder, med en vikingahjälm utan horn, en 1600-talshatt och en 1800-talskeps.

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

LÄRARHANDLEDNING

Koppling till kursplanen

Spelet är byggt kring de tre kunskapsområdena för årskurs 4–6 och kursplanens långsiktiga mål.

Kursplanens långsiktiga mål

Undervisningen i historia ska enligt kursplanen ge eleverna förutsättningar att utveckla:

- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp och långa historiska linjer,
- förmåga att ställa frågor till historiska källor samt att tolka, kritiskt granska och värdera dessa,
- förmåga att reflektera över hur historia kan brukas i olika sammanhang och för olika syften.

Källa: Skolverket, Kommentarmaterial till kursplanen i historia (2022).

Långsiktigt mål	Så arbetar eleven med det i spelet
Kunskaper om händelser, aktörer och förändring	Möter människor och händelser i tre tidsperioder, ser hur världen förändras mellan tidsåldrarna och skriver om orsaker, konsekvenser, likheter och skillnader.
Ställa frågor till och värdera källor	Läser runstenar, undersöker mynt och silverskatter, studerar en karta, ett skepp, ett brev och en tidning – och funderar på vad källorna kan och inte kan berätta. Avslöjar Tidstjuvens nio lögner med hjälp av källor.
Reflektera över historiebruk	Epilogen tar upp gatunamn, nationaldagen och hornhjälmar i filmer, och Tidstjuven förklarar varför han ville styra historien. Arbetsblad 12 låter eleverna leta historiebruk i sin egen omgivning – och i själva spelet.

Kunskapsområden och uppdrag

Kunskapsområde (åk 4–6)	Uppdrag	Innehåll i spelet
Kulturmöten och statsbildning i Norden, cirka 800–1500	Runstenarnas hemlighet Silverskatten Livet i vikingabyn Kungen och riket	Vikingarnas resor och handel österut, arabiska silvermynt, kristendomens spridning på runstenar, levnadsvillkor för kvinnor, män, barn och trälar, tinget, Olof Skötkonungs mynt, landskapslagar och landslag, Stockholm och Kalmarunionen. Extra: Gotland, Visby och Hansan.

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

LÄRARHANDLEDNING · TIDSÅLDER 1

Vikingatid och medeltid

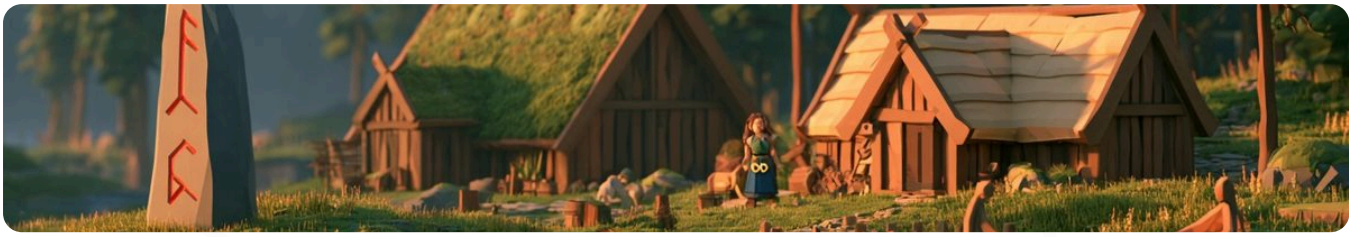

Lärandemål

Eleven ska kunna

- berätta om vikingarnas resor och handel österut och förklara varför det finns arabiskt silver i Norden,
- jämföra levnadsvillkor för kvinnor, män, barn och trälar på en vikingagård,
- förklara hur ett rike med en kung växte fram och vad kristendomen, mynten, lagarna och städerna betydde,
- beskriva vad en runsten är och vad den kan och inte kan berätta.

Nyckelbegrepp

runsten · samtida källa · handel · dirham · hacksilver · träl · husfru · ting · statsbildning · landskapslag · landslag · Kalmarunionen

Diskussionsfrågor

1. Varför tror ni att det oftast var rika familjer som reste runstenar?
2. Tola reste en sten efter sin son. Vad säger det om kvinnors roll?
3. Varför vägde man silvret i stället för att räkna mynten?
4. Kale och Gunna arbetar båda hela dagarna. Vad är ändå den stora skillnaden mellan dem?
5. Vad behöver en kung för att kunna styra ett helt rike?
6. Varför var det viktigt att lagen skrevs ner?

Fakta för läraren

Uppdrag	Det här möter eleven i spelet
Runstenarnas hemlighet	Tre runstenar. Den första är rest av Tola efter sonen Harald, som dog i Särkland under Ingvars färd österut omkring år 1040. Den andra bygger på Hillersjöstenen i Uppland, som visar att Gerlög ärvde gården efter sin dotter Inga. Den tredje har ett kors och en bön och visar att Norden blev kristet under 1000-talet.
Silverskatten	Eleven hittar arabiska dirhamer, hacksilver, en våg med vikter och en armring. Nordborna sålde pälsar, järn och trälar i öst och fick silver. Spillingsskatten på Gotland väger ungefär 67 kilo, med runt 14 000 mynt.
Livet i vikingabyn	År 900. Husfrun Tora bär nycklarna och styr gården när mannen är borta. Kale, 10 år, har vallat getter sedan han var sex. Gunna är träl, tillfångatagen vid en plundring och såld i Birka. Tingsstenen förklarar att fria män avgjorde tvister på tinget.

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

Runstenarnas hemlighet

Arbetsblad 1
Vikingatid och medeltid
I spelet: Öpir, runristaren

Namn: Klass: Datum:

Ta reda på i spelet

1 Vem lät resa den första stenen, och efter vem?

2 Vad kallade vikingarna länderna i öst, kring det arabiska riket?

3 Vad ärvde Gerlög enligt den andra stenen (Hillersjöstenen)?

4 Vad finns mitt i runslingan på den tredje stenen? Vad visar det om tiden?

Planera: tre stenar som källor

	Vem lät resa stenen?	Vad berättar stenen?	Vad berättar den inte?
Sten 1			
Sten 2			
Sten 3			

HISTORIEJAKTEN · © ERIK T · SMAKPROV

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

Tänk efter

A Vilka människor fick runstenar, och vilka fick det sällan? Varför tror du att det var så?

Skriv och förklara

Vad kan runstenar berätta om vikingatiden – och vad kan de inte berätta? Förklara.

Meningsstarter: Runstenar berättar om … | Men de berättar inte om … | Det beror på att …

HISTORIEJAKTEN · SMAKPROV · © ERIK T

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

Avslöja Tidstjuven

Arbetsblad 17
Alla tre tidsåldrarna
I spelet: Tidstjuven och hans lila skyltar

Namn: Klass: Datum:

Tidstjuven reser genom tiden och sätter upp skyltar med lögner om det förflutna. Varje gång du avslöjar en lögn: skriv vilken källa som visade att den var falsk, och vad som är sant.

Tidstjuvens nio lögner

Lögnen	Källan som avslöjar den	Det här är sant
Alla vikingar bar hjälmar med horn.		
Vikingarna handlade aldrig.		
Sverige har alltid haft en kung över hela landet.		
Vasa sänktes i ett sjöslag mot Danmark.		
Allt i kungens krönika är sant.		
Alla fyra stånden betalade lika mycket skatt.		
Nästan inga svenskar reste till Amerika.		
I Amerika blev alla rika.		
Inga barn arbetade på 1800-talet.		

SMAKPROV HISTORIEJAKTEN

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

Tänk efter

A Varför tror du att människor ofta tror på det som står på en skylt, i en bok eller i en tidning?

B Vilka tre frågor ska man alltid ställa till en källa?

Skriv och förklara

Tidstjuven ville styra hur folk såg på historien. Ge ett exempel på hur historien används i dag och förklara varför det är viktigt att vara källkritisk.

Meningsstarter: I dag används historien när ... | Det kan påverka människor genom att ... | Det är viktigt att vara källkritisk eftersom ...

SMAKPROV

Smakprov ur Historiejaktens lärarmaterial · Hela materialet (76 sidor) ingår i skollicensen · historiejakten@gmail.com

BEDÖMNINGSSTÖD · KOPIERINGSUNDERLAG

Bedömningsmatris för eleven

Elev: Klass: Datum:

Markera vad eleven har visat. Ange vilka skrivuppgifter som är underlag (se numren i del 2).

	E	C	A	Underlag
Kunskaper och begrepp	Grundläggande kunskaper om händelser, aktörer och förändringar samt historiska begrepp	Goda kunskaper …	Mycket goda kunskaper …	
Orsaker och konsekvenser	Enkla resonemang om orsaker och konsekvenser	Utvecklade resonemang …	Välutvecklade resonemang …	
Likheter och skillnader	Enkla resonemang om likheter och skillnader i levnadsvillkor	Utvecklade resonemang …	Välutvecklade resonemang …	
Källor	Ställer frågor, beskriver vad som kan vara en källa och ger något exempel på vad den kan berätta	… ger några exempel	… ger några välgrundade exempel	
Historiebruk	Ger exempel på hur historia kan brukas i något sammanhang	… i olika sammanhang	… hur och i vilket syfte, i olika sammanhang	

Styrkor

Nästa steg för eleven

Övriga underlag (samtal, redovisningar, prov)

HISTORIEJAKTEN SMAKPROV © ERIK T